

saa sagkyndig Anmelder. Da det ikke har manglet paa Vilje fra min Side, maa jeg trøste mig med det gamle Ord: »Ultra posse nemo obligatur« — og iøvrigt slutte med en Tak til Professor Bøggild-Andersen for hans supplerende, sikkert nyttige Litteraturhenvisninger, navnlig for hans forbløffende, desværre ubegrundede Tillid til mine russiske Sprogkundskaber.

Johanne Skovgaard.

Kong Christian den Fjerdes egenhændige Breve. En Replik.

Den kyndige udgiver af det saare værdifulde supplementsbind til udgaven af »Kong Christian den Fjerdes egenhændige Breve«, arkivar Johanne Skovgaard har oven for fremsat nogle indvendinger mod min anmeldelse af nævnte bind.

Et par af disse indvendinger er berettigede. Jeg beklager at have overset, at Henrik Lange til Oldager (min anm. s. 311) ikke i den af mig anførte kilde fungerer som kancelliembedsmand i juli 1617. Det afgørende er jo imidlertid, at han nævnte tidspunkt atter var i virksomhed i Danmark, saa kærnen i min argumentation staar urokket, hvad da frk. S. ogsaa synes tilbøjelig til at erkende. At datoen $18/8$ — i stedet for $18/7$ — »intet steds har hjemme«, erkender jeg med ruelse. Med sætternissen er der intet at stille op!

Min skepsis over for muligheden af, at de i brevet $6/11$ 1615 (nr. 30) nævnte 125 rosenobler kan være sendt til at hverve soldater for, er efter fr. S.s værdifulde oplysning en del rokket. Sikkert ved vi dog intet om sagen.

At jeg kunde have sagt mig selv, at mine »bange anelser« om, at mere end overskriften »Bd. VII« var faldet ud paa udgavens s. 441, var ubegrundede, indser jeg stadig ikke. Men jeg glæder mig paa egne og andre benytteres vegne over, at de var grundløse.

Med min note om den langebekske afskrift »ex copia« sigtede jeg naturligvis til Jacob Langebek — ære være hans minde — som den »forurettede«; Bricka og Fridericia kunde der jo i denne sammenhæng umuligt være noget at bebrejde.

Hvad angaar »Neuhaus-brevene«s overleveringshistorie, har frk. S. desværre ret i, at »en sikker Løsning af Problemet kan næppe naas paa Grundlag af de foreliggende Oplysninger«. Jeg maa dog fastholde min undren over, at de 11 af disse breve — hvoraf 9 eller 10 af ganske særlig intim karakter — ikke kendes fra danske afskrifter fra 18. aarh., hvis de har tilhørt Kleven-

feldts samling, eller fra Bengt Bergius' afskrifter, hvis de har været blandt de af Antivari købte breve. Deres indhold var visselig egnet til at lokke det 18. aarh.s erudite historiesnagere.

»Flertallet af Neuhaus-Brevene synes«, siger deres lærde udgiver, »at have dannet en Gruppe for sig«. Ja, da de havnede i Neuhaus, dannede unægteligt hele samlingen en gruppe for sig. Men før? Jeg ser ingen grund til at ændre mine betragtninger (anm. s. 308 f.).

Frk. S. er saa venlig at takke mig for nogle supplerende oplysninger til udgaven, som hun derpaa nævner. Andre forbigaar hun. Skyldes dette, at hun paa disse punkter er uenig med mig, burde hun i den historiske forsknings interesse have anført det.

Det gaar mere og mere op for mig, paa hvor mange punkter Christian IV.s og hans tids historie trænger til paa ny at gennemforskes. Frk. S. har ved sin udgave stillet et uvurderligt hjælpemiddel hertil til vor raadighed. Derfor fortjener hun tak.

C. O. Bøggild-Andersen.

Professor Heckscher og historikerne.

I *Svensk Historisk Tidskrift* 1947 s. 1—17 har professor emeritus Eli F. Heckscher skrevet en afhandling »Økonomisk historia och dess gränsvetenskaper«.

Forfatteren citerer først Karl Marx's bekendte udtalelser fra »Zur Kritik der politischen Oekonomie« om, at det materielle livs kulturform betinger den sociale, politiske og åndelige livsproces. Derefter går han med udgangspunkt i Claphams bemærkning om, at den materialistiske historieopfattelse ikke i sig selv udgør nogen nogen tolkning af de økonomisk historiske forløb over til at rubricere Arup og mig som to historikere med stærk orientering i »denna riktning«. Jeg skal se bort fra, med hvilken ret Heckscher kan karakterisere Arup som materialistisk historiker, men jeg tror ikke, Arup vil protestere, når forfatteren påstår, at hvad der først og fremmest interesserer ham og mig er »politiken«. Derimod kan jeg under ingen omstændigheder gå med til Heckschers næste påstand, at historien efter den gængse opfattelse i den bås, han har anbragt mig, kun skal omfatte samfundsforeteelser, som kan forklares ud fra økonomien, men ikke denne selv. Heckscher slutter dette kapitel med at fastslå, hvor store fejltagelser historikerne har begået, når de kommer ind på et område, de ikke behersker, nemlig det økonomiske.

Professor Heckscher vender sig derefter mod nationaløkono-